

STORTINGET

Innst. 353 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 76 L (2025–2026)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (organisering av klareringsmyndigheten)

Til Stortinget

Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag om endringer i sikkerhetsloven § 8-16. Bestemmelsen regulerer blant annet Kongens utpeking av klareringsmyndigheter, herunder én for forsvarssektoren og én for sivile sektorer. Formålet med forslaget i proposisjonen er å legge til rette for opprettelsen av et felles sivil-militært direktorat for klareringsaker og å sikre en mer fleksibel regulering av klareringsmyndighetene på lovs nivå.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, June Trengereid Gruer, Erik Hager, Farukh Qureshi og Kristine Løfshus Sølli, fra Fremskrittspartiet, Anette Carnarius Elseth, lederen Jon Engen-Helgheim, Finn Krokeide og Stian Storbukås, fra Høyre, Mahmoud Farahmand og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Bent-Joacim Bentzen, fra Miljøpartiet De Grønne, Julie

E. Stuestøl, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Edvard Askjer, viser til Prop. 76 L (2025–2026) om endringer i sikkerhetsloven som omhandler organisering av klareringsmyndigheten.

Komiteen vil påpeke at sikkerhetsklareringer er et grunnleggende virkemiddel for å ivareta rikssikkerheten. Ved å sikre at personer med tilgang til gradert informasjon, kritisk infrastruktur eller skjermingsverdige objekter er pålitelige og lojale, bidrar klareringssystemet til å forebygge spionasje, sabotasje og andre trusler mot nasjonale interesser. I en tid med økt geopolitisk spenning, hybridtrusler og digital sårbarhet er et robust klareringssystem avgjørende for å beskytte både militære og sivile sektorer.

Komiteen mener at samfunnet er avhengig av at klareringsprosessen er både effektiv og rettsikker. Samtidig som systemet må være raskt og fleksibelt nok til å møte akutte behov, særlig i Forsvaret og beredskapsenheter, må det også sikre grundige vurderinger, transparens og klageadgang for å unngå feil og vilkårlighet. En sentral utfordring er å balansere disse hensynene, slik at klareringer verken blir en flaskehals for kritisk virksomhet eller en kilde til usikkerhet på grunn av manglende kvalitetskontroll.

Komiteen viser til at organiseringen av klareringsmyndigheter i Norge har vært under kontinuerlig utvikling siden 1940-årene, med en gradvis sentralisering og regulering av hvem som har ansvar for å gi sikkerhetsklareringer. Fra 1998 ble det fastslått at hvert departement var klareringsmyndighet innenfor sitt område, men med mulighet for delegasjon. Etter revisjoner, særlig i 2016, ble antallet klareringsmyndigheter redusert til to: én for forsvarssektoren (Forsvarets sikkerhetsavdeling) og én for sivile sektorer (Sivil klareringsmyn-

dighet). Dette skjedde for å sikre bedre koordinering, rettsikkerhet og effektiv ressursbruk.

Komiteen merker seg at det i proposisjonen også drøftes hvordan andre land organiserer sine klareringsmyndigheter, for eksempel at Sverige og Finland har en mer desentralisert modell, mens Storbritannia har en sentralisert ordning under Cabinet Office. I Norge reguleres klareringsmyndigheten i sikkerhetsloven § 8-16 som fastslår at Kongen utpeker én klareringsmyndighet for forsvarssektoren og én for sivile sektorer. Loven gjelder for statlige, fylkeskommunale og kommunale organer samt for virksomheter som departementene eller sikkerhetsmyndigheten har fattet vedtak om.

Komiteen viser til at departementet nå foreslår å endre § 8-16 for å etablere et felles klareringsdirektorat for sivil og militær sektor, administrativt knyttet til Justis- og beredskapsdepartementet. Målet er å skape et mer effektivt, fremtidsrettet og samordnet klareringssystem. Høringsinstansene er delte: Flere støtter sammenslåingen for å oppnå bedre koordinering, likebehandling og effektivitet, mens andre, særlig arbeidstakerorganisasjoner, er skeptiske og frykter lengre saksbehandlingstid, tap av kompetanse og svekket rettsikkerhet. Kritikerne etterspør tydeligere rammer, ressurstildeling og en helhetlig risikovurdering før endringer gjennomføres.

Komiteen viser videre til at EOS-utvalget ved flere anledninger har kritisert lang saksbehandlingstid på klareringssaker. Komiteen viser til at lang saksbehandlingstid kan skape uforutsigbarhet og utfordringer både for arbeidsgivere og ansatte, og mener det bør innføres en veiledende makstid for behandling av klaringssøknader som pålegger klareringsmyndigheten å formidle status på klaringssøknad, samt at det i større grad gis begrunnelse for forsinkelse eller avslag.

Komiteen viser til at de som får avslag på sikkerhetsklarering i dag, ikke har tilstrekkelig klageadgang, og at det bør ses på organisering av en mer uavhengig klageordning med nasjonalt ansvar for å sikre en bedre klageadgang, større rettsikkerhet og samtidig sikre at grunnleggende krav til informasjonssikkerhet og sikkerhetspolitiske hensyn ivaretas.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen evaluere sammenslåingen av klareringsmyndighetene samt se på tiltak som kan korte ned saksbehandlingstiden og sikre uavhengig klageadgang og økt mulighet for innsyn i egen sak.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne støtter regjeringens mål om et mer helhetlig, effektivt og fremtidsrettet klareringssystem gjennom etableringen av et felles sivil-militært klareringsdirekto-

rat. Disse medlemmer viser samtidig til innspillene fra flere høringsinstanser, herunder arbeidstakerorganisasjoner og fagmiljøer, som peker på betydningen av å ivareta kvalitet, rettsikkerhet, personvern og nødvendig sektorkompetanse i omstillingsarbeidet.

Disse medlemmer understreker at gjennomføringen av reformen må skje på en måte som opprettholder fremdriften i klareringsarbeidet og bidrar til kortest mulig saksbehandlingstid, samtidig som likebehandling og tillit til klareringssystemet styrkes. Disse medlemmer legger til grunn at regjeringen følger opp reformen med tilstrekkelige ressurser, god involvering av ansatte og tillitsvalgte samt videre arbeid med digitalisering og utvikling av regelverket.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne anser det som nødvendig å modernisere og effektivisere klareringsinstituttet. En slik endring kan bidra til bedre koordinering, økt kompetanse og mer ensartet saksbehandling, noe som er avgjørende for å møte dagens og fremtidens sikkerhetsutfordringer, samtidig må disse endringene bidra til rettferdig og individuell vurdering, og tempo i saksbehandling må ivaretas og forbedres.

Disse medlemmer vil påpeke at disse endringene må klargjøre ansvarsfordelingen mellom aktørene, og klageadgang for de som skal klareres.

Disse medlemmer anser det som sannsynlig at klareringsbehovet vil øke i de kommende årene, dermed må endringer i organisering av klareringsmyndighetene ha som mål at den nye enheten skal kunne håndtere økt antall klaringssøknader og opprettholde tempo i saksbehandlingen.

Disse medlemmer vil understreke at det er sikkerhetsmessig nødvendig at etterretnings- og sikkerhetstjenestene har klareringsansvaret for eget personell.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener at en sammenslåing av klareringsmyndighetene kan ha positive effekter knyttet til ressursbruk, koordinering og samling av fagmiljøer. Samtidig mener dette medlem at det er utfordringer ved dagens klareringspraksis som bør tas tak i, og at en sammenslåing av klareringsmyndighetene til ett organ også er en god anledning til å gjennomføre flere grep som også kan løse utfordringer knyttet til saksbehandlingstid, klageadgang og innsyn.

Dette medlem viser til at klareringsmyndighetene har fått kritikk over flere år for utydelig og ulik praksis, noe som kan skape mistillit til systemet og frykt for diskriminerende praksis. Videre vil dette medlem vise til at EOS-utvalget har funnet feil i saksbehandlingen i en høy andel av klagesaker knyttet til sik-

kerhetsklareringer. Regjeringen bør derfor se på aktuelle tiltak for å få ned andelen feil som gjøres i sektoren, og også vurdere om dagens lovverk er hensiktsmessig for å få andelen feil til å gå ned.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti støtter intensjonen og innretningen i proposisjonen, og mener det er et viktig og riktig grep å samle klareringsmyndighetene. Dette medlem har særlig merket seg ambisjonen om raskere saksbehandling og mer enhetlig praksis, og ser positivt på at dette vil styrke både kvaliteten og tilliten til klareringsordningen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om endringer i sikkerhetsloven
(organisering av klareringsmyndigheten)

I

I lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet skal § 8-16 lyde:

§ 8-16 Klareringsmyndigheter og sentralt register for klareringsavgjørelser

Kongen utpeker ett eller flere forvaltningsorganer med klareringsmyndighet. Kongen kan gi forskrift om klareringsmyndighetenes oppgaver.

Kongen kan gi forskrift om opprettelsen av et sentralt register for klareringsavgjørelser.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

B.

Stortinget ber regjeringen evaluere sammenslåingen av klareringsmyndighetene samt se på tiltak som kan korte ned saksbehandlingstiden og sikre uavhengig klageadgang og økt mulighet for innsyn i egen sak.

Oslo, i justiskomiteen, den 26. mai 2026

Jon Engen-Helgheim

leder

Mahmoud Farahmand

ordfører

